

AZƏRBAYCAN

№ 219 (9674) 6 oktyabr 2024-cü il BAZAR

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MİLLİ MƏCLİSİNİN ORQANI

QƏZETİN ƏSASI 1918-Cİ İLDƏ QOYULMUŞDUR

Eviniz mübarək, eliniz abad olsun

İlham Əliyevin "Böyük qayıdışı" soydaşlarımızın sonsuz sevinci ilə müşayiət edilir

Bu gün artıq Şuşa, Laçın, Füzuli, Xankəndi, Xocalı, Cobrayıl şəhərlərindən və bir neçə kənddə yaşayış kompleksləri soydaşlığını yaşayır. 100-ə yaxın kəndinən berpası davam edir. Bir sözə, Böyük qayıdış programı uğurla icra olunur. Söyü imzası qədər dəyər olunan Prezident İlham Əliyev Vətən mühərbiyəndən sonra dediyi "Qarabağın cənnətə çəvirəcəyik" sözlerini de təüstündə möhkəmən dayanıb. Belə ki, gündən-günə yüksət alan genişmiyəqaslı təkinti, bərpə-quruculuq işləri dövlət başçısının şəxsi nəzarətindədir. Regiona hər növbəti soñorında görülən işlərin gedisi ilə tamış olur, tamamlanmış tikiliyin açılması edir, yenilərinin təməlini qoyur. Prezidentlə, birinci xanım Mehriban Əliyeva ilə görüş isə yeni ev-çəkilişlərdən, yaradılmış şəraitdən mömkinən sakinlərin üçün əsl bayrama çevirilir. Budefəki, Cobrayıldakı görüş isə ikiqət bayram idi, cünki şəhərin azad olunmasının dördüncü ildönümüne töşədi. Bildiyimiz kimi, 4 oktyabr həm Cobrayıl Şəhəri Günü kimi qeyd olunur.

Həmin gün 7,9 hektar ümumi sahədən ibarət yaşayış kompleksi Cobrayıllılar deyərli hədiyyə olur. Kompleksdə 7-si beşmərtəbəli və 26-sı dördmərtəbəli olmaqla 33 yaşayış binası var. Mənzillərin sayı 712-dir. Dövlət başçısı kompleksin açılışını edərkən sakinlərlə görüşdü və onları tövabrik etdi.

Yeri golmışkən, qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyev işgaldən azad edilmiş orazılara bu soñarindən də yaşıyış binalarının tikintisinin gedisi ilə etraflı maraqlanıb. Belə ki, Prezident və birinci xanım Mehriban Əliyeva Cobrayıllı rayonunun Hərovlu kəndində fərdi evlərin və sosial obyektlərin tikintisi ilə tanış olublar. Birinci məhərədə Hərovluaya 1395 soñorin köçürülməsi üçün tikilen 334 fərdi evin hörgü işləri tamamlanıb, hazırda xarici və daxili bəzək işləri görülür. Burada, eləcə də, məktəb binası, uşaq bağçası və digər iaşa obyektlərinin tikintisi davam etdirilir.

Zəngilan şəhərində isə Prezident altıncı yaşış kompleksinin teməlini qoydu. Burada tikilecek yaşayış binalarında 177 mənzilin olması planlaşdırılır. Zəngilanda quruculuq işlərinin geniş yüksət alındığı yerlərdən biri də 104 mənzilli yaşayış kompleksidir. Kompleksin teməli 2022-ci il oktyabrın 19-də qoyulub.

12 binadan ibarət yaşayış kompleksinin ümumi sahəsi 1,92 hektardır və burada 104 mənzil inşa olunub. Kompleksdəki binaların inşasında modern və minimalistik memarlıq yanaşmalarından, homçılıq milli naxış elementlərindən istifadə edilib.

Yaşayış məhəlliəsi şəhərin mərkəzi hissəsində, məktəb, uşaq bağçası və şəhər parkının yaxınlığında, orta sıxlaklıq və çox funksiyalı zonada yerləşir. Zəngilanda Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva bu tikinti meydandasında gedən işlərlə de tanış oldular.

► 4

Azərbaycan sabitlik məkanıdır

Həyata keçirilən siyasetin uğurları sayəsində Azərbaycan regionun lider dövlətinə çevrilib. Böyük güclərin bölgəmizlə bağlı siyasetindən əsas söz sahibi kimi ölkəmizin mövqeyi mütləq nozora alınır. Çünki bərənədən əsas şərtləri diktə edən, mövcud reallıqların əhəmiyyətli qismını yaradan möhəz Azərbaycandır. Digər region ölkələri ilə müqayisədə respublikamızıq iqtisadi, siyasi və horbəri gücü sabitliyi və tohlikosizliyi, davamlı inkişafı mühüm təsir göstərir.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən enerji siyaseti, o cümlədən neft və qaz layihələri sayəsində ölkəmiz qlobal enerji tohlikosizliyində mühüm rol oynayır. Bu da içtimai-siyasi sabitliyin əsaslarını möhkəmləndirir, eyni zamanda enerji gəlirləri iqtisadi inkişafın tokanvericə qüvvəsi kimi çıxış edir.

Azərbaycan dövləti xalqımızın əsrlərindən bəri malik olduğu multikulturalizm, tolerantlıq, fərqli mədəniyyətlərə hörmət ənənələrinə sadıqdır. Bu, ölkəmizin dövlət siyasetinin

çox mühüm elementidir. Azərbaycan bütün dünyada multikulturalizm değerlerini təhlili edir, bəşəriyyətin bu dəyərlər işığında birləşərək xalqları, dövlətləri, sivilizasiyaları üzü qoyan münasibələrdən qurtuluşuna çalışır. Multikulturalizm və dini toleranlıq siyaseti Azərbaycandakı müxtəlif dini və etnik qruplar arasında harmoniyani qoruyur, içtimai-siyasi sabitliyin mühafizəsində əhəmiyyətli rol oynayır, milli vəhdətindən sonra möhkəmləndirir, ölkəmizdə etnik, milli zəminda hər hansı toxribatların töredilməsinə, münasibətə ocaqlarının yaranmasına imkan vermir.

► 6

ABŞ-nin riyakarlığı

Öz milli maraqlarını qətiyyətlə təmin edən Azərbaycana təzyiq göstərmək, onu yoldan döndərmək qeyri-mümkündür

Qorbin möqsədi orazilərimizdə ikinci erməni dövlətinin yaradılması idi. Lakin Azərbaycan bu niyyəti onların gözündən qoydu, Qarabağda erməni separatizminin sonuna çıxdı. Bütün məkrili planları iflasa uğrayan Qərb dairələri indi Azərbaycana qarşı təzyiqlər etmək üçün hər cür riyakarlıqlara basıvurlar. Elə bir neçə gün əvvəl ABŞ Dövlət katibinin demokratiya, insan hüquqları və əmək məsələləri üzrə köməkçi Dafna Randin Varsavaşın İnsan Özgürlüyü Konfransında sözləndirdiyi fikirlər bunu təsdiq edir.

Qeyd edək ki, Ermenistanın təcavüzü noticosində 1 milyona yaxın azərbaycanlının doğma yurdlarından qovulmasına, onlara qarşı soyqırımı cinayətlərinin tördüləməsi ABŞ siyasi dairələr bir dəfə də olsun dilə gətirmiyiblər. Onların hüquqlarının pozulmasına ABŞ və bütövlükde Qərb laqəyd, etniasız yanaşıb. 30 ilə yaxın müddədə Ermenistanın cinayətlərini tam sükütlə qarşılıyan ABŞ Azərbaycana erməni separativizmənən qoymasından sonra hənsəsi hüquqlardan dem vurmağa başlayıb. Və bər cür ikitüzlük fonundan Azərbaycannı öz orazıləri üzərində milli suverenliyini bərpə etməsi ilə barınca biləməklərini göstərirler.

► 6

Qərbi Azərbaycana qayıdış milli ideyamızın ayrılmaz hissəsidir

Qərbi Azərbaycana qayıdış Ulu Öndər Heydər Əliyevin milli dövlətçilik onənələrinin xalqımıza məxsus bir coğrafiyada bər-qarar olmasındır. Tarixi yurd yerlərimizdə və mənsub olduğumuz böyük türk ailəsində dəvamlı sülhün, tohlikosizliyin, rıfahın tomin olunmasına hədəfliyən strateji baxış bucağından qaynaqlanır. Prezident İlham Əliyev tərəfindən inkişaf etdirilərək ümummilli ideyaya çevrilər və ardıcılıqla gerçəkləşdirilən milli özüñəqayıdış və dəyərlər üzərindən inkişaf konsepsiyasının gerçəkləşdirilməsi prosesinin növbəti və on önməli mərhelesi idir.

Azərbaycan beynəlxalq soviyyədən əsərənən 30 ilə yaxın işğal altında saxlayan, bir milyona yaxın azərbaycanlı yurd yerlərindən qaçın və məcburi kompensasiya etmək niyyətindən başqa bir şey deyil.

► 7

Heydər Əliyev Mərkəzində "Tağıyev: Neft" bədii filminin premyerası olub

Oktabrın 4-də Heydər Əliyev Mərkəzində böyük xeyriyyəçi Hacı Zeynalabdin Tağıyevin həyat və fəaliyyətindən bahs edən "Tağıyev: Neft" bədii filminin premyerası olub.

AZERTAC xəbor verir ki, təqdimat mərasimində layihənin rəhbəri və prodüseri, Bakı Media Mərkəzinin prezidenti Arzu Əliyeva, Heydər Əliyev və Milli Məclisin deputatları, tanınmış elm və mədəniyyət xadimləri iştirak ediblər.

Ekran əsəri Heydər Əliyev Fonda, Mədəniyyət Nazirliyi və Kino Agentliyinin dəstəyi ilə Bakı Media Mərkəzi tərəfindən ləto alınıb.

Əvvəlcə iştirakçılar foyede filmin çöküllü zamanı istifadə olunan geyim və tarixi əşyaların sərgiləndiyi güşə ilə tanış olublar.

Ekran əsərinin nümayisindən əvvəl məlumat verilib ki, "Tağıyev: Neft" filmi milyonçu, böyük xeyriyyəçi Hacı Zeynalabdin Tağıyevin həyat yolu na həsr olunan çoxseriali "Tağıyev" filminin ilk seriyasıdır.

Filmdə XIX əsrin sonları - XX əsrin ovullarında Bakı və ölkəmizin regionlarında baş verən mühüm tarixi hadisələr də toxunulur. Azərbaycan tarixinin bu mərhələsinin təndiləsi və milli dəyərlərimizin töhfələrinə əhəmiyyəti töhfə olan 4 serialın filmində böyük xeyriyyənin vəfatının 100 illiyin qeyd edildiyi 2024-cü ilde təqdim olunması əlamətdar hadisədir.

Ekran əsəri Bakıda başmaçı ailəsində dünyaya gələn və sonrakı milyonçu təleyi ilə öz xalq üçün böyük işlər görən Tağıyevin həyatının müxtəlif dövrlərinə işq salır.

Bu ekran işində onun verdiyi çətin qorular, uğur qazanacağına olan inamı, məqsədləri ilə bağlı inadkarlığı, sadə inşanlarla göstərdiyi dostlik, cəmiyyətin tohsil seviyyəsinin yüksəldilməsi üçün atıldığı tarixi addımlar haqqında məlumat etmək, yaşıdagı dövrə səyahət etmək mümkün olacaq.

Film vəsiatçısı Tağıyevin müsləman Şərqində qızların təhsili üçün ilk dəfə xüsusi məktəbinə osasını qoyması, Azərbaycanda neft sənayesini inkişafına, Bakı şəhərinin zoruri infrastrukturunun yaradılmasına nail olması kimi diqqətəlayiq məsələlər diqqət mərkəzindən getirilir.

Filmin çöküllüleri öz müşyəsına görə Azərbaycan kinematografiyası tarixinə düşüb. 76 forqlı mərkəndə çökülləri aparılan ekran əsərinin kütləvi sohnelerində 2500 nəfərə yaxın yaradıcı şəxs iştirak edib. Tarixi sohneler üçün 300-den çox dekorasiya hazırlılab. Tağıyevin yaşadığı döv-

rü tam oks etdirmək üçün xüsusi geyim emalatxanası yaradılıb, çoxlu sayıda libas, aksesuar, zəngərlilik nümunələri və xüsusi rekvizitlər hazırlanıb.

Ekran əsərinin baş prodüseri Arzu Əliyeva, prodüseri Orman Əliyev, rejissoru Zaur Qasımlı, ssenari müəllifləri İsmayıllı, İman, Asif İsgəndərli

və Zaur Qasımlı, operatoru Vladimir Artyemev, rossamı Səbuhı Atabayev, geyim rossamı Vüsal Röhim, bostancı Etilar Əsədliyidir.

Xalq artistləri Pərviz Məmmədrzayev (Tağıyev), Qurban İsmayılov, Əməkdar artistlər Rasim Cəfər, Elşən Rüstəmov və Natavan Hacıyev-

və daxil olmaqla geniş peşəkar aktyor heyəti filmdə tarixi personajları canlandırırlırlar. Ekran işinən ərsəyə golməsinə "Neqsol Holding", "Kapital Bank", "Bakcell" və "Norm" şirkətləri də dəstək verib. Filmin təqdimatı böyük səbəb olan filmləri qeyd edə bilərik.

Sonda filmin yaradıcı heyəti sohnəyə dəvət olunub.

Filmi rejissoru Zaur Qasımlı ekran əsərinin çöküllərinə göstərilən dəstəyə görə hər kəsə minnətdərliyini bildirib. O, ekran əsərinin çəkilişləri zamanı qarşılaşdırıqları çətinliklərdən səhbi acıb və bu filmin Tağıyevin şəxsiyyətinə layiq bir iş olmas üçün bütün güclərini səfərbər etdi.

Rejissor filmin ərsəyə golmasında göstərdiyi hərtərəflə dəstəyə görə Arzu Əliyevə təşəkkür edib və yaradıcı heyət adından ona xatirə hədiyyəsi təqdim edib.

Qeyd edək ki, Bakı Media Mərkəzi Azərbaycanın tarix və mədəniyyətinin yaşadıl-

Qazaxıstanda TDT-nin Müsəlman Dini İdarə Rəhbərləri Şurasının görüşü keçirilib

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMİ) sədri Seyxülləsləm Allahşükür Paşaşadə Astanada keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatı Müsəlman Dini İdarə rəhbərləri surasının görüşündə iştirak edib.

Bu barədə AZERTAC-a QMİ-nin Mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Süranın beşinci iclasında çıxış edən şeyxülislam TDT ölkələrinin liderlərinin Zirvə görüşürərindən arda baş tutan bu tödbirin əhəmiyyətine toxunub, görülən işlərə dənizib.

A.Şəpəzadə görüşçəsində "Xoca Əhməd Yəsevi irsi və tosovüf elmi" mövzusunda keçirilən konfransda çıxış edərək deyib: "TDT Müsəlman dini liderlərinin vəzifəsi mənəvi birliyimizin qo-

zin birliyinin təməlində duran müqəddəs döyərlər var olduqca qardaşlığımız da daim davam və inkişaf edəcək".

Tödbirdə "İslam cəmiyyətinə onənlərini dəstəkləyir" və "Fetvaların verilməsi üzrə Fiqh məktəbi" adlı sonənlər qəbul olunub.

Sonra Qazaxıstanda Müsəlmanları Ruhani İdarəsinin sədri Naurızbay Taqanlı ilə görüşürən A.Şəpəzadə vurğulayıb ki, Qazaxıstan dünya və onənəvi dinlərinə iştirak etməsindən yüksək dəyərləndirildiyini vürgülenən Qafqazın seyxi, qardaş ölkələrimiz arasında tarixi formalaslaşmış, islam həmşəliyi, türk birliliyi çağrışır və yeni mərhələyə daxil olmuş münasibətlərinə dənizib inkişafının önəmini qeyd edib.

Sonda Astana qurultayı katılıb illiň 2024-yılıň 3-octoberiň 3-dən 4-kaňıza qazaxıstanda Mənəm Adım Kojađur" adlı məşhur əsəri ilə dəfə Azərbaycan döñlüñ oxuculara təqdim olunub. Berdibek Sok-pakbayev zongin irsi ilə klassik bir yazıçı olduğunu isbat edib".

Qazaxıstan Prezidentinin müşaviri Malik Otarbayev AZERTAC-ın stendini ziyarət edib

Kitabların tərcüməsi iki ölkənin qardaşlıq bağlarının möhkəmlənməsinə xidmət edir

"Bu il Azərbaycanda məşhur qazax yazılıcı Berdibek Sok-pakbayevin yüz illiyi qeyd edilir. Bu əlamətdar hadisə UNESCO tərəfindən qeyd edilən yubileyi kimi qəbul olunub. Yubileini qeyd olunması ilə bağlı geniş tödbirlər proqramı hazırlanıb. Bu çərçivədə X Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisində yazılıçının "Mənəm Adım Kojađur" adlı məşhur əsəri ilə dəfə Azərbaycan döñlüñ oxuculara təqdim olunub. Berdibek Sok-pakbayev zongin irsi ilə klassik bir yazıçı olduğunu isbat edib".

Bu sözleri X Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisində AZERTAC-ın stendini ziyarət edən Qazaxıstan Prezidentinin müşaviri, Qazax ədəbiyyatının tanımı nümayəndəsi Malik Otarbayev agentliyin müxbirətindən deyib.

O, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən böyük türk şairlərinə olan diqqət və dəstəyi də vürgüləyib.

Malik Otarbayev, həmçinin bu il qazax şairlərinin İlham Əliyevə mənəvi birliliyi və dəstəyi də vürgüləyib.

Gənc nəsil üçün bu kitabların vacibliyini vürgülenən Malik Otarbayev qazax xalqının tarixinin və dəyərlərinin Azərbaycanca ortaq olduğunu deyib.

"Gələcəkdə bu əlaqələr dənizib məhkəmləndirilməsi üçün çox işlər görürlüb. Məsələn, keçən il böyük Azərbaycan yazılıçisinin hekayələri və əsərləri qazax dilinə tərcümə edilərək Qazaxistanda təqdim edilib. Eyni zamanda qazax ədəbiyyat-

Milli Kitabxanada "Macaristan ədəbiyyatı guşəsi" açılıb

Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Məhəmməd Füzulinin anadan olmasının 530 illiyinə həsr edilmiş X Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisi çərçivəsində Milli Kitabxanada "Macaristan ədəbiyyatı guşəsi" açıldı.

sənədindən qeyd edilib. Bu gün açılan kitab guşəsi mödəniyyətlərə dəfələnən dəstəkləyici rol oynayır.

Car tarixini, mödəniyyətini və macar ruhunun dərinliklərini anlamaq imkani verəcək: "Macar kitab guşəsi mödəni diplomatiya sahəsində də böyük bir addımdır, cənubi Macaristan mödəniyyətini və dəyərlərini Azərbaycana təqdim etməye olan bağlılıq göstərir. Bu többətə Macaristandan Azərbaycan mödəni əlaqələrinin güclənməsinə məsələtən də iştirak edib.

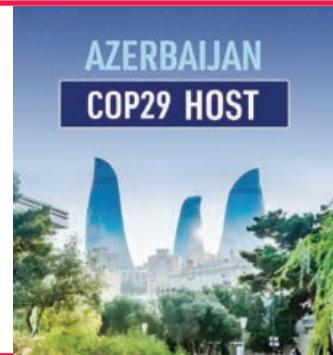
Bu barədə AZERTAC-a Milli Kitabxanadan bildirilib. Açılmış mərasimində qeyd edilib ki, 2019-cu ilde Azərbaycan Milli Kitabxanasında beynəlxalq əməkdaşlıq zalının, cənubda 13 ölkənin ədəbiyyatı guşələrinin açılması olub. Bu gün isə Macaristandan ədəbiyyatı guşəsi açıldı. Azərbaycan Milli Kitabxanasının direktori professor Kərim Tahirov bildirib ki, bundan sonra Macaristandan ədəbiyyatı, ədəbiyyatı və mödəniyyəti ilə maraqlanan oxucular həm bu guşədən istifadə edəcək, həm də kompüter vasitəsilə ölkənin Milli Kitabxanasının digər elektron resurslarından bəhərlənəcələr.

Macaristandan Milli Kitabxanasının direktor müvənni xanım Judit Gereneser qeyd edib ki, bu guşənin açılması yalnız macar ədəbiyyatı və mödəniyyətin töhfəsi simvoludur, dəyil, həm də əlaqə yaratmaq fürsətidir. Bu, hər kəsə ma-

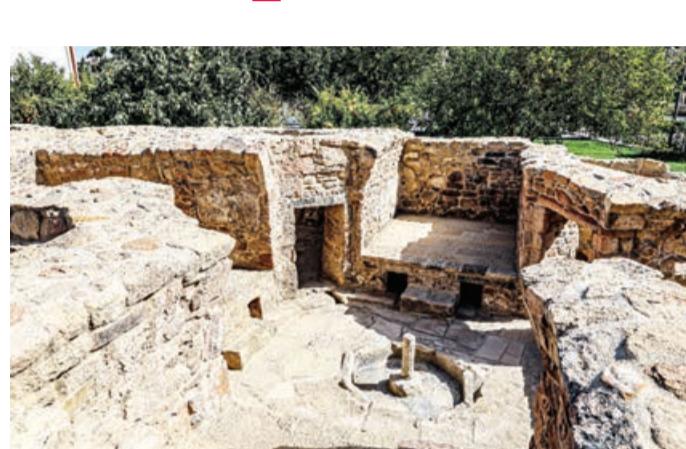

AZERBAIJAN COP29

Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili 2024

Əgər COP29-un iştirakçıları Balaxanıya gəlsələr...

Kondə yurdumuzun azadlığı
uğrunda gəden döyüslərdə şəhid
olınan xatirəsi daim oızı tutulur.
Vətən oğulları hömisi hörmətə
amır, ehtiramla xatirların.
Evlerden birinin divarına vurulan
lövhədə bu sözləri oxuyur: "Qarabağ
üträndə gəden döyüslərdə
şəhid olmuş (22.12.1962-
1992) Abdullayev Mehman Yolçu
oğlu bu evde yaşmışdır". Kondın
girocoyında iso şəhid İbrahimov
Müşfiq Nəbi oğlunun xatirisinin
əbdişdirilməsi üçün onun adına
"Xatiro bulağı" tikilib. Bütün bun-

bət detal bizi öten illor, öten za-

manları xatırladır. Balaxanının
keçmiş xatrlarından kütüphələrindən
keçənlər bir zamanlar insanlara
xidmət etmiş, günlər artıq müzey
eksponatları cəfərələrindən
görür. Görünen ekspozitlərin
ilərdən bəri üst-üstü yüksələn
qurğularla xatirları qızılırlar.
Yolun sol tərəfində qoyulmuş ki-

no göstərən qurğunun, lətint və
bu lençələrin heyətləri qəblerin es-
kizləri bizi yaxın keçmişə apardı.

Bir vaxtları kinomexaniklər
bu qurğulardan istifadə edərək
kinoteatrlarda tamaşaçılar filmli-
ri göstərir. Artıq bu qurğular ta-

rixin arxivinə verilib.

Yaxın keçmişimizi bize xat-

ırlarıdan bu eskizlər baxa-baxa

qədim Balaxanının küçələrinin
gözəlliyinə heyran olarıq. Kond
elə salıbm ki, bütün dərisalq yollar
geniş bir meydana gəlib çı-

xır. Burada üst-üste səliqə ilə

dərjələndirilmiş, müxtəlif formalı,
müxtəlifliliklili ərob olıfbası ilə

yazılmış daşlar diqqətimizi cəlb
edir. Daşlardan birinə üstündə

sehəng rəsmi oymulmuşdur. Bu

daşlar bir daha Balaxanının qo-

dimliyindən xəber verən kitab-

lərdir. Sevindirci odur ki, dü-

nən daşlarında oyulanlar bu gün

yaddaşlaşdırma hekk olunur.

Böyük

əməkli olan nəşillər tariximizi

qədim mədəniyyətinə malik olu-

nən canlı-canlı görcəklər.

Həmşə böyük olduğumuz Balaxanı
kondının sakinlərindən yalnız

indi qəşənəsənək səslər

şəhərinin həmşəsi hömisi hörməti

abidəsidir.

şəhəri hər yero yayılan indi qar-

ışında dayanıb hərətlə baxdı-

ğımız hamam XIV əsre aid tarix-

məmərli abidəsidir.

**Balaxanı kəndinin
sakinləri Prezidentə
mənnətdarlıq etdilər**

Küçələrdən birində körpə öv-
ladını, novasını Balaxanının qo-
dim küçələrdən gəzdirən ana vo-
nəmə ilə qarşılıqlı. Onlar bu ilq
payız sohərindən balaca Yeganəni
gəzdirməye çoxlaşırdılar.

- 3 ilən qədər ki, Balaxanıda
yaşayıraq, - deydi Xurəman Mü-

təllimova bimizlə səhəbə başlıd.

- Əvvəl illək kənd indiki kimli-

gözlə və səliqəli deyildi. Üç-dörd

il əvvəl hörməti Prezidentizm

İlham Əliyevin və Birinci vitse-

president Mehriban Əliyevannı
diqqət vo qayğısı sayında Balaxanıda
gələn hörmətli xatirələrini vurğur-

du. Yolun sol tərəfində qoyulmuş ki-

no göstərən qurğunun, lətint və
bu lençələrin heyəti qəblerin es-

kizləri bizi yaxın keçmişə apardı.

Bir vaxtları kinomexaniklər
bu qurğulardan istifadə edərək
kinoteatrlarda tamaşaçılar filmli-
ri göstərir. Artıq bu qurğular ta-

rixin arxivinə verilib.

Yaxın keçmişimizi bize xat-

ırlarıdan bu eskizlər baxa-baxa

qədim Balaxanının küçələrinin
gözəlliyinə heyran olarıq. Kond
elə salıbm ki, bütün dərisalq yollar
geniş bir meydana gəlib çı-

xır. Burada üst-üste səliqə ilə

dərjələndirilmiş, müxtəlif formalı,
müxtəlifliliklili ərob olıfbası ilə

yazılmış daşlar diqqətimizi cəlb
edir. Daşlardan birinə üstündə

sehəng rəsmi oymulmuşdur. Bu
daşlar bir daha Balaxanının qo-

dimliyindən xəber verən kitab-

lərdir. Sevindirci odur ki, dü-

nən daşlarında oyulanlar bu gün

yaddaşlaşdırma hekk olunur.

Böyük

əməkli olan nəşillər tariximizi

qədim mədəniyyətinə malik olu-

nən canlı-canlı görcəklər.

Həmşə böyük olduğumuz Balaxanı
kondının sakinlərindən yalnız

indi qəşənəsənək səslər

şəhərinin həmşəsi hömisi hörməti

abidəsidir.

6 oktyabr 2024-cü il

Keçmişdən bu günə

430 il əvvəl...

...Əl ilə neft quyusu qazılan Bakı həm də dünyada sənaye üsulu ilə qazılan neft quyusunun ilk ünvanıdır

Bu ilkinliyin rəsmi təsdiqi dünyaya təməldəb

Prezident İlham Əliyevin şəxsi təşəbübü ilə bu ilkinliyin təsdiqi Azərbaycan tarixçiləri və neftçi mütəxəssislər torafından tədqiqatla cəlb olunub. Əsl həqiqət Rusiya arxivlərindən üzə çıxıb. Belə ki, Rusiya imperatorluğunun tərkibinə daxil olan Zaqafqaziya Vilayeti Baş İdarəsinin Şura üzvü, dövlət müşaviri Vasilii Semyonovun bu vilayətin baş komandanı general Aleksandr Neydarta yazdığı 1844-cü il 22 dekabr tarixli məktubda, Abşeron yarımadasındaki neft mədənlərinə ətraflı təsvir etməklə, hasilatın artırılması üçün konkret texniki və təskilatı təkliflər verilib. Təkliflə müsbət rəy verildikdən, habelə maliyyə məsələləri həll olunduqdan sonra, daşıq desək, 1846-ci ilin yanvarında Bakı neft və duz mədənlərinin direktoru, dağ mühəndisleri korpusunun podpolkovnikı Nikolay Voskoboinikovun rəhbərliyi ilə Bibiheybat yaşatışında iki quyunum qazılmasına başlanıllı. Quyunardan biri 21 metr dərinlikdən neft verir və bununla da dünyada sənaye üsulu ilə neft hasilatının əsası qoyulur. Bu,

dünyada ilk neft quyusu hesab olunur, cənubi ABŞ-də ticari neft hasilatı başlamazdan 13 il əvvəl qazılıb.

İllor ötdüke Bakuda neft sonayesi inkişaf edir. Ölkəmizdə əsl neft buma XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvəllerinə təsadüf edir. Həmin dövrə Rotşild və Nobel qardaşları, eləcə də Rusiya imperiyasının neft sonayeciləri Bakı nefti sayesində dəha zənginləşirlər. XIX əsrin sonunda neft vo milyonlar səltənət Bakıda neft sonayesinde fəaliyyət göstərən 167 səbəkənin 49-u azərbaycanlı idi. O dövrde neft sonayesinin inkişafında milli "neft milyonçuları"ndan Hacı Zeynalabdin Tağıyev, Ağə Musa Nağıyev, Murtuza Muxtarov, Şəmsi Əsədullayev, İsa boy Hacinski, Mirzə Əsədullayev, Seyid Mirbabayev, Ağabala Quliyev və başqaşalarının müüm həmdələr olmuşdur.

1874-cü ilde Bakıda ilə sohñərənət şirəti - "Bakı neft emisiyyəti" yaradılır. 1876-cı ilde Nobel qardaşları tərəfindən Bakıda neft hasilatı vo emal üzrə neft şirkəti fəaliyyətə başlayır. O vaxtlar Azərbaycanda bir sira neft mədənləri, neft emal zavodları, ilk dəfə Xəzər doni-zində quraşdırılmış neftidən tərəfənən tanker,

barjalar, dəmir yolları, mehmanxanalar və s. Nobel qardaşlarına məxsus idi.

Tarixi həqiqətdir ki, Azərbaycan 1990-ci ildə müstəqilliyinə qovuşduğundan sonra xalqımız təbii sərvətlərinə əsl sahibinə çevrili. 1994-cü ildə ölkənin müstəqil inkişafını başlıca vasitəsi kimi Ulu Önderin təşəbbüsü və rəhbərliyi altında Azərbaycanın yeni neft strategiyası işlənən hazırlandı.

Heydər Əliyevin qotiyəti, siyasi uzaqgörənliyi sayəsində 1994-cü il sentyabrın 20-da Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti ilə xarici dövlətlərinə neft şirkətləri qrupu (Azərbaycan Beynəlxalq Əməlyat Şirkəti - ABŞ) arasında "Əsrin müqaviləsi" adını almış vo 1994-2024-cü illəri əhatə edən Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişi imzalandı. Bununla da Azərbaycanın dövlətinin yeni neft strategiyası rosmiləşdirildi.

Ulu Önder Heydər Əliyev böyük diplomatik seyrlər hesabına sözügedən layihənin siyasi baxımında alternativsiz olduğunu bəyənəkliklə mifqasında tam sübuta yetirdi və müvafiq saziş imzalanmasına nail oldu. Bununla da müstəqil respublikamızın davamlı inkişafı və yüksəlisi üçün daha bir möhkəm bünövrənin əsası qoyuldu.

178 illik şəhər tarixin abidəsi

İyirmi ildən çoxdur bu uğurlu siyaset Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən yüksələn xətt üzrə davam etdirilir. Bunun şərhi etibarı olmadıqdan qeyd etmək istəyirik ki, Bakıda 178 il bundan əvvəl sonayə ilə qazılan ilk neft quyuşunun təpiblə təzə çıxmazı da, dünyaya təməldəməsindən, həqiqətindən qazılıbmışdır. Həsab edirəm ki, bu həm neftçilər, həm də ölkəmizi gələn turistlər üçün çox gözəl hadisədir".

Dünyada sonayə üsulu ilə ilk neft quyuşunun Bakıda qazılması artıq tarixdir. Bu tarixin əbədişdirilməsi özü də bir oləmtədən hadisədir. Bu ilkinli xalqımızın firavanhı rəzmindən qazılıbmış bu tarixin heykələbədişdirilməsi də, yaxşı qazılıbmışdır. Həsab edirəm ki, bu həm neftçilər, həm də ölkəmizi gələn turistlər üçün çox gözəl hadisədir".

Rəhman SALMANLI,
İlham BABAYEV (foto),
"Azərbaycan"

1000 illik Viking xəzinəsi

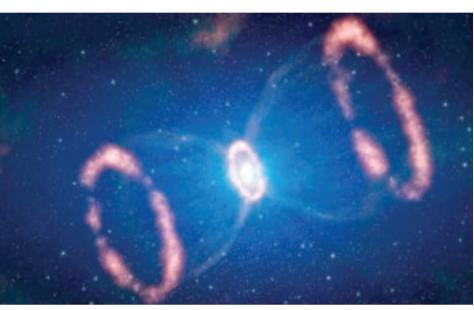

İngiltərədə 1000 illik Viking xəzinəsi təqdim olunur. 1000-1065-ci illərə aid 36 güüm sikkədən ibarət xəzinə iki hövəskar metalaxtarın tərəfindən təsadüfən aşkarlanıb.

Tədqiqatçılar məlumatınlara görə, pullar Gümahıxanın Edvard, II Etelred və Kanute kimi Ingiltərə krallarının hakimiyəti dövründə çərçəbilər.

Tarixçi Kristin Bornholdt Kollins tapınığının Viking dövrü boyunca regionda geniş ticarət əlaqələrini əks etdiriyini vurğulayıb.

Tək kadrda üç fərqli an

"James Webb" Kosmik Teleskopu 3,6 milyard işq ilə uzaqlıqlarda inanılmaz bir hadisəni görüntüləyib. Supernovanın 3 fərqli anı tək bir kadrda əks olunub. Görüntü yüksək ulduzyanaranma dərcəsi və supernova partlayışları ilə xarakterizə olunan "G165" qalaktika gruppundan almıb.

Kadrda bir işq izi və 3 parlaq nöqtə var. Bu nöqtələr partlayışın ağ cirtəndən ulduzunu təmsil edir. Partlayışın işqi öndəndə qə-

Daha bir planet kəşf edilib

Alimlər Güneşənə yaxın ulduz olan Barnardın ətrafında yeni planet kəşf ediblər. O, "Barnard b" adlandırılıb. Barnard Yerdən taxminən 6 işq ilə uzaqlıqda yerləşən qırızı cırtında əldə edilib.

"Barnard b" Avropa Cənub Rəsədxanasının Böyük Teleskopu ilə aparılan 5 ilik müşahidələr noticəsindən təqdim olunur. Planet öz ulduzunun ətrafında 3 potensial ekzoplanet ilə əldə edilib. Lakin onlar haqqında daha daqiq məlumat olduqda etmək üçün daha çox müşahidə aparılmalıdır.

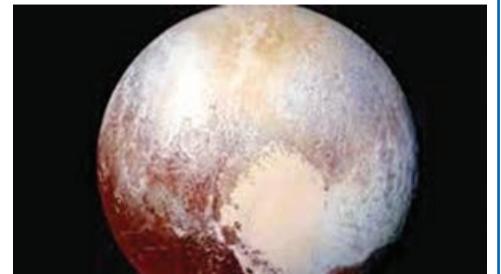
Barnard b ətrafında 6 işq ilə əldə edilib. Astromolar kainatın genişləndirilən ətrafında 3 potensial ekzoplanet ilə əldə edilib. Lakin onlar haqqında daha daqiq məlumat olduqda etmək üçün daha çox müşahidə aparılmalıdır.

Aynı zamanda "Lunar Reconnaissance Orbiter" adlı orbital aparat tərəfindən əldə edilmiş məlumatları təhlil edərək təyin edilib ki, Ay səthinin xüsusi yeri ələndən əncə dənənildiyindən daha çox məqdərdə buz şəklində su mövcuddur.

Bu, gələcək Ay missiyalar üçün oldukça böyük əhəmiyyətli dərəcədir. Belə ki, bu halında suyu içməli suya çevirmə və onu hidrogen ilə oksigine ayıraq raket yanacağının istehsalında istifadə etmək olar.

Ehtimal edilir ki, Ayda su komet və asteroidlərin onunla toqquşmaları səbəbiylə formalasdır. Digər tərəfdən su buxar şəklində Ayın derinliklərindən onun səthində doğru çıxmış ola bilər. Daha öncəki araşdırılmalara əsasən, buz şəklində su etihadları osa-sən, buz şəklində su etihadları osa-sən. Ayın Cənub qütbü sahəsindəki daimi şəkildə qaranlıq görməti olur. Mütəxəssislər buz şəklində su etihadlarının mövcud ol düzləri orzuluların ilkin xörəkəsini tertib ediblər. Alimlər qeyd ediblər ki, on böyük su etihadları Ay səthində mövcud 198 dərəcədən daha aşağı temperaturaya malik orzulordə yerləşirlər.

Plutonun peykində yeni maddələr aşkarlanıb

"James Webb" kosmik teleskop tərəfindən aparılan müşahidələr alımları Plutonun Güneş sisteminin cırdan planetlərinin hər hansı birinin orbitindən fırlanın ən böyük peyki Xaronun tərkibi və təkamüllü haqqında ətraflı məlumat verir.

Tədqiqatçılar bildiriblər ki, teleskop ilə defə diametri toxminen 1200 kilometr olan sərlik cisim şəklindəki Xaronun səthində hər ikisi bərk cisim kimi donmuş karbon qazı və hidrogen peroksid əşkar edib. Bular suzu, ammónyak tərkibli birloşmələr vo da əvvəl Xaronun səthində sonədən təqdim edilmiş üzvi materiallara əlavə edilir.

1978-ci ildə kəşf edilən Xaron orbitindən əldə edilmiş Güneş sisteminin on böyük peyki olma xüsusiyyəti malikdir. Bu, on uzaq planet Neptundan kənardır, xarici Güneş sisteminin Kuiper qurşağı adlanan soyuq bölgəsində yaşayan cırdan planet olan Plutonun diametri toxminen yarısı və kütlesinin səkkizdə biri qədərdir.

Xaron vo Pluton arasındakı məsafədən 19,640 kilometrdir. Peçkin səthindən on böyük peyki olma xüsusiyyəti malikdir. Bu, on uzaq planet Neptundan kənardır, xarici Güneş sisteminin Kuiper qurşağı adlanan soyuq bölgəsində yaşayan cırdan planet olan Plutonun diametri toxminen yarısı və kütlesinin səkkizdə biri qədərdir.

"James Webb" in müşahidələri NASA-nın "New Horizons" kosmik gəmisinin 2015-ci ildə Pluton sistemiə səfəri zamanı Xaronun yaxınlığında uduğunu vaxt əldə edilən

Qədim dövrlərə aid taxt otağı təqdim olunur

Arxeoloqlar Peru-da arşarxma aparrakon divarında freskalar (təzə malla üzərində sulu boyla işləkmiş rəsm) olan taxt otağı təqdim olunur.

Taxt otağı eramızın 350-850-ci illəri arasında Perunun şimalında çəkəklənən Moše mədəniyyətinin mərkəzi olan Panjamarka səhərində əşkar edilib.

Otağın qədim dövrlərə yaxşı yüksəkrətiblə qadın lideri aid olduğu bildirilir. Taxtın ətrafindəki divarlar və sütunlar qıdratlı qadın dörfli səfəri göstərir ki, bu da onun solṭonin qonaqları qəbul edir, digərində isə taxtda oturur. Ərazidə arşarxmarların davam etdiyi bildirilir.

Ülkər XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"

200 illik məktub

Arxeoloqlar Fransanın cənubunda, Dieppe şəhəri yaxınlığında kəhnə Qallı kəndində aparılan qazıntılar zamanı içərisində şüşə kolba olan gil qab təqdim olunur.

İçərisində məktub olan qabın 19-cu əsərə aid olduğu bildirilir. Məktub Dieppedən döyüldən və dövriyinə tanınmış arxeoloqları Feretə aiddir. O, məktubda 1825-ci ilin yanvarında Cite de Lim və ya Sezar düşə-

